פאר דעם קאנגרעססע.

איין

מאהנווארט

אין ערנסטער צייט אן דאז יידישע פאלק אין
אונגארן

פאן

אלכסנדר קנאפפלער

אויס אוהעלי.

שנת ברכות לפ"ק.

מאטטא: „ווענן איבערצייגונגען אויסאיינאנדער וייכען,
מוס דיע שיידונג דען שטרייט אויסגלייכען."
פאלקסשטיממע.

כי ידין ה' עמו, ועל עבדיו
יתנחם, כי יראה כי אולת
יד ואפס עצור ועזוב!
(דברים, לב, חו)

פרייז 10 קר. עסטער. וועהר.

צו האבען ביי ר' מרדכי אפרים לעווי'ס זאהן בוכ-
הענדלער אין פעסט, קעניגסגאססע אונד ביי ר,
אפרים לעווי בוכהענדלער אין אוהעלי.

פערלאג פאן א. קנאפפלער.

דרוק פאן ק. ווערפער, קאשוי 1868.

בעה"י.
בעקעטש ט' דר"ח אלול תרכ"ח לפ"ק.

אן מיינע ג. פריינדע אונד בע-קאננטע אין נאה אונד פערן'!

זייט קורצעם ערפרעכען זיך דיע געגנער אונזערער גלויבענסטרייען פארטיי, דיע נעאלאגען, מיט איה-רען פערדערבליכען וויהלערייען אויף אונטער דאז פאלק צו דרינגען; זיע בעשטרעבען זיך דאסזעלבע צו טיישען אונד פיר איהרע פארטיי צו געווינגען.

דאז פארליעגענדע „שריפטכען", אין איינער לייכט פערשטענדליכען שפראכע אונד קלאר אונד בינדיג אבגע-פאסט, זאלל נון אויך דעם גערינגסטען אונטער דעם פאלקע דאז גאטטלאזע טרייבען אונד דאז בעזווילליגע פאר-האבען אונזערער נעאלאגען אויסאיינאנדערזעטצען.

אן איך, מיינע געשעטצטען, ערגעהט זאמיט מיינע הערצליכע ביטטע, דאס איהר בעשטרעבט זיין מעגעט, דיעזעם פאפולערען „שריפטכען" אים אינטערעססע דער היילינען זאכע דיע גרעסטמעגליכסטע פערברייטונג צו פערשאפפען.

☛ גרעסערע בעשטעללונגען נעהמע איך אויך היער אין מיינעם יעטציגען וואהנארטע ענטגעגען.

גאטט בעפאהלען!

אלכסנדר קנאפפלער.

in Bekecs, per Tokay und Szerencs.

„אונד איך — דיעס איזט מיין בונד מיט איהנען, שפריכט דער עוויגע. — מיין גייסט, דער אויף דיר איזט, אונד מיינע ווארטע, דיע איך אין דיינען מונד געלעגט, זיע זאללען ניכט וועיכען אויס דיינעם מונדע אונד אויס דעם מונדע דיינעס זאמענס אונד דיינעס שפעטעסטען נאכקאממענס, שפריכט דער עוויגע, פאן נון אן ביז אין עוויגקייט." (ישעיה, נט, כא)

* * *

„דער וואהרהייט לעהרע האט אונס גאטט געגעבען,
— — — — — — — — — — — —
דאז ליכט דער גייסטער אונד דער זעעלען לעבען.
— — — — — — — — — — — —
הייל אונס, וויר קעננען גאטטעס הייליגען וויללען,
גליקזעליג, וועגן וויר זיין געזעטץ ערפיללען,
וויר וואנדעלן דאנן דעם לעבענס ליכטע באהן,
געשיטצט געגען אירדטהום, נאכט אונד וואהן!"

„וואס גאטט געבאט — — — — —
בלייבט שטעטס אונוואנדעלבאר, פערגעהעט ניכט.
— — — עס וואנדעלן קיינע צייטען,
דיע לעהרע, דיע ער איינמאל גאב;
זיין ווארט, אונוואנדעלבאר פיר עוויגקייטען,
הענגט, וויע ער זעלבסט, פאן קיינען צייטען אב."

גאַליצישע ברידער!

דאָז עפּאָכעמאַכענדע עראייגניס דיעזעס יאַהרעס אים שאָסע דער אונגאַרישען יודענהייט — דער אים פּאַטער-לענדישען איזראַעל מיט ערביטטערונג געפיהרטע רעלי-גיאָנסשטרייט האַט דאָסועלבע ביס הייטע טיעף ער-שיטטערט, דיע אונהיילפאַללע צוויעטראַכט, אונטער וועלכער זאָ פיעלע דער יודישען געמיינדען אונזערעס גאַליצישען פּאַטערלאַנדעס שאָן זייט יאַהרען שווער ליטטען, בעדיי-טענד ערוויטערט. נעבען דעם פאָן דען אָרטהאָדאָק-סען וויע פאָן דען נעאָלאָגען ניכט מינדער געגנעהרטען שטרעבען נאָך איינער אויטאָנאָמער באַזיס צו רע-געלנדען פערוואַלטונג אונזערער געמיינדע- אונד שול-אַנגעלעגענהייטען ווערדען בעקאַננטליך פאָן לעטצ-טערער פּאַרטיי אויך אַנדערע אַנשפּריכע ערהאָבען, דיע, אונערפיללבאַר צוואַר, אָבער דאַרום ניכט מינדער האַרט-נעקיג פעסטגעהאַלטען ווערדען. אָרטהאָדאָקסיע אונד נעאָלאָגיע — אַרער וויע מיין פערעהרטער גייסטרייכער פריינד העררר אהרן ווייס אין דער פּראָבענומער זיינער אין קאַשוי ערשיינענדען טרעפליכען „יודישען פאָלקס-צייטונג" דיעזע ביידען פּאַרטייען זאָ טרעפענד דעפיניר̈טע — גלויבע (אָרטהאָדאָקסיע) אונד אונגלויבע (נעאָ-לאָגיע) שטעהען נון איינאַנדער אים הייסען קאַמפּפע געגענ-איבער. צופאָלגע דער צווישען דיעזען ביידען פּאַרטייען וויטענדען, שווער לעזבאַרען געגענזעטצען אונד דיווערגי-רענדען שטרעבונגען, פיר דיע עס קיינע פעראייניגונג צו גע-

בען שיינט, — דראהט אונזערער היילִיגען רעלי-
גיאן ערנסטע געפאהר!

דיעזע געפאהר אבצווועגדען איזט, מיינע ברידער,
פיר אללע גלויבענסטרייען איזראעליטען אונגארנס דאז
ערסטע לעבענסאינטערעססע, דיע נעכסטע אויפגאבע. דאז
ארגאן דער ארטהאדאקסען פארטיי, דער „Magyar Zsidó“,
ליעפערט אונס זייט זיינעם בעשטעהען דען ערפרייליכען בע-
וויים, דאס אונזערע געזעטצעסטרייען גלויבענסגענאססען
דיעזעס לאנדעס פאן דער וויכטיגקייט דיעזער אויפגאבע
וואהרהאפט דורכגדרונגען זינד; זיע פיהלען, דאס נור
איהנען ביי דער לעזונג דערזעלבען דיע ערסטע שטעללע
צוגעוויעזען איזט. — פיר דיע וואהרונג דער אינטעגריטעט
(פאללשטענדיגקייט) אונזערעס אלטהערגעבראכטען, פאן
גאטט געהייליגטען גלויבענס איזט אבער פאר אללעם ענט-
שיידענד, דאס דיע אין אונזער רעליגיעזעס לעבען זא טיעף
איינשניידענדען, אויף דעם אונגאריש-יידישען
קאנגרעססע צו לעזענדען פראגען אין איינער דען אנ-
שטרעבונגען דער ארטהאדאקסען פארטיי ענטשפרעכענדען
וויזע געשליכטעט ווערדען.

מיינע ברידער! דיע הייסערזעהנטע שטונדע האט גע-
שלאגען! וויר זינד אם פאראבענדע דיעזער ענטשיידונג.
דורך זיינע עקסצעללענץ אונזערן גנעדיגסטען הערן קולטוס-
מיניסטער איזט דער קאנגרעס אויף דען 10. דעצעמבער
ל. י. איינבערופען.

אן דער שוועללע דעס קאנגרעססעס נון טהוט עס
פאר אללעם נאטה, מיינע ברידער, איבער דיע מיטטעל
אומשוי צו האלטען, דיע זא עבען צור שליכטונג דעס אבען
אנגעדייטעטען, דאז אונגארישע איזראעל צערקליפטען-

דען פארטייקאמפפעס אנגעווענדעט ווערדען; — איך מיינע: זעהען וויר, מיינע ברידער, וויע פערהאלטען זיך דיע ארגאנע דערביידען פארטייען, דער „Magyar-Zsidó“ דער ארטהאדאקסען אונד דער „Izraelita Közlöny“ דער נעאלאגען, געגענאיבער דער אונס אין פאלגע דעם צוזאממען צו טרעטענדען קאנגרעססעס געווארדענען, מיט דעם פאל-לעם ערנסטע רער וויכטיגקייט אונס אין אנשפרוך נעהמענ-דען אויפגאבע.

דער „Magyar-Zsidó“ נימםט ביי יעדער געלעגענהייט אנלאס פייערליכסט צו ערקלערען, דאס דיע ארטהא-דאקסען איינגעדענק דעם אונאנטאסטבארען געטטליכען געבאטעס: „לא תסיפו ולא תגרעו“ וויע איין מאנן פאן דעם ערנסטען פארזאטצע בעזעעלט זינד, אויך אין דיע גערינגסטען, אויף דעם רעליגיעזען געביעטע עטווא פאר-צונעהמענדען אבענדערונגען, רעזפעק-טיווע נייערונגען ניע אונד נימםער איינצווויליגען; — דאס דיע געזעטצעסטרייען איזראעליטען אונגארנס נעבען דעם אונערשיטטערליכען פעסטהאלטען אן דעם אלטהערגעבראכטען גלויבען אויך פער-נערהין בעשטרעבט זיין ווערדען, דיע אנפארדערונ-גען דעם היימאטלאנדעס אונד דער צייט מיט ליעבע אונד זארגפאלט אינ׳ס אויגע צו פאססען אונד דענ-זעלבען אין פאללשטענדיג רעדליכער ווייזע רעכנונג צו טראגען.

דיעס זינד, מיינע ברידער, דיע גרונדזעטצע, דיע בעקאננטערמאססען דיע האלטונג דער ארטהאדאקסענפאר-טהיי קעננצייכנען; דיעס דיע גרונדזעטצע, פאן דענען זיך דיע גלויבענסטרייען אויף דעם קאנגרעססע ווערדען לייטען לאססען קעננען!

וועגן וויר נון, מיינע ברידער, אונזערע אויפמערקזאמ-
קייט אויף דיע בעשטרעבונגען דער נ ע א ל א ג ע ן לענקען
אונד דיעזעלבען מיט דענען דער ארטהאדאקסען אין איינע
פאראללעלע שטעללען, — דא האבען וויר פלעטצליך איין
בילד דעם שראפפסטען, ענטזעטצליכסטען קאנטראסטעס פאר
אויגען! פאסט טאגטעגליך זיעהט מאן אים "Izrael. Közlöny„
אונזערע היילִיגע רעליגיאן, אונזערע דורך אונזערע פאר-
פאהרען פערגאנגענער צייטען געהייליגטע זאטצונגען אונד
געברייכע פאן דען נעאלאגען אנגעטאסטעט, שימפפליך
אנגעגריפפען. פרייליך שפיעלען אונס אונזערע נעאלאגען
ביזווייִלען איין שטיקכען קאמעדיע, אינדעם זיע עס פיר
גוט פינדען, זיך רעכט אפט אין דען מאנטעל דער לאיא-
ליטעט געגען אונזערע רעליגיאן צו פערשטעקען אונד מיט
שיינבאר עהרפורכטספאללעם פאטהאס אויפצושרייען: „וויר
וואללען ניכט, דאס אן דעם יידישען גלויבען גערִיטטעלט
ווערדע; ער בלייבע וויע ער וואר. . . . !" שאדע נור,
דאס אונזערע נעאלאגען זא אונבעשטענדיגען טעמפערא-
מענטס זינד; דענן וועהרענד וויר זיע אויף דער איינען זייטע
דעם "Izraelita Közlöny„ גלויבענסטרייע שווערען הערען,
זעהען וויר זיע שאן אויף דער אנדערן זייטע דעסזעלבען
אללעם, וואס אונס גלייכוויע אונזער לעבען ה י י ל י ג איזט;
אללעם, וואס מיט אונזערער רעליגיאן זא איננִיג פערקניפפט
איזט — מיט איינער ראזענדען ליידענשאפטליכקייט אנ-
גרייפען אונד מיט דער פרעכסטען שפעטטעריי פעראונ-
גלימפפען.

פאלגעט מיר, מיינע ברידער, איינע וויילע, דאס וויר
צוזאממען מינדעסטענס דיע אין נייעסטער צייט ערשיענענען
נוממערן דעם "Izraelita Közlöny„ דיע רעוויע פאססירען
לאססען — אונד איהר ווערדעט אייך גאר באלד איבער-
צייגען, וויע זעהר אונזערע, אלס פארטשריטטסהעלדען" זיך

גערירענדען נעאלאגען „פאן דעם אונערביטטליכסטען חאססע גגען אללעס יידישע ערפיללט זינד, אונד וויע גערנע זיע דעם אלטען יידישען גלויבען איין „מאדערנעס״ געוואנד אנלעגען מעכטען.

נר. 22 דעם „Izraelita Közlöny“ ברינגט איינען לאנגען, „A haladók feladata“ (דיע אויפגאבע דער פארטשרייטענדען״) איבערשריעבענען, דורכוועג רעליגיאנסהאסאטהמענדען אונד פאן שמעהונגען שטראטצענדען ארטיקעל. דער בעדויערנסווערטע שרייבער דעסזעלבען גערעטה אין פערצווייפלונג אב דער אונערשיטטערליכען פערטהיידיגונג דער רעליגיאן זייטענס דער ארטהאדאקסען. שאן זיעהט ער דיע צייט מיט ריעזענשריטטען העראננאהען, אין דער וויר איינען „רעליגיאנסגראדמעססער״ (!!!) אינ׳ס לעבען רופען ווערדען...!!! זיין אויפרוף ערגעהט דאהער אן זיינע „געזיננונגסגענאססען״, דאס זיע אין יעדער שטאדט, אין יעדעם ארטע אונגארישע פעראיינע בילדען מעגען, דיע דיע אין איהרען ווירקונגסקרייס איינשלאגענדען גלויבענסזאכען (?!) אייגענס דיספוטירען, רעספעקטיווע אבדיספוטירען זאללען!*) וועהרענד וויעדער איין ערלויערעפארםהעלד אים „Izr. Közl.“ עס פיר אונבעגרייפליך פינדעט, דאס מאן אויך היימע נאך מיט „פער-

---

*) צו עהרען Montefiore's אונד Crémieux's, אויף דיע זיך דער פערפאססער דיעזעס ארטיקעלס בערופט, מיססען וויר איהם היער אין ערינגערונג ברינגען, דאס גערדע דיעזע צוויי גראססען איזראעלעס זינד, דיע וועגען איהרער אונפערוועלקבארען פערדיענסטע אום דיע פערברייטונג דער וואהרען גאטטעסידעען אין דער יידישען געשיכטע אלס שטערנע ערסטער גרעסע גלענצען ווערדען! Montefiore's מאקעללאזער רעליגיעזיטעטסזינן איזט אללער וועלט בעקאננט אונד פאן Cremieux וויים מאן, דאס ער אין אללען אויף זיינען רייזען אונטער אונזערן גלויבענסברידערן געהאלטענען וועלטבעריהמטען רעדען שטעטס בעמיהט וואר, נעבען

אלטעטען (!!) רעליגיאנסצערעמאניען״ דען פארטשריטענ-
דען אים ויעגע שטעהט, לעסט זיך דער שרייבער איינעס
אין דערזעלבען נוממער דעם „Izr. Közl.“ ערשיענענען
„Hitőr és különválás“ („גלויבענסוועכטער אונד טרעננונג)״
בעטיטעלטען ארטיקעלס גאר ניכט איינשיכטערן, ווייל --
זא פראהלאקט ער — דיע „אבגעניטצטען״ (??!!) (גלויבענס
לעהרען דעם מיטטעלאלטערס (?) שאן לענגסט אין דער
מארגענדעממערונג דער אויפקלערונג (!) איהרע מאכט
פערלארען, האבען. . . ווענן דער ג ל ו י ב ע בעדייטס ענט-
קרעפטעט (???) איזט — זאפיסטעלט פערנער דער „פארט-
שריטטסמאנן״ דעם „Izr. K.“ — קאנן דענזעלבען א ו י ך
א ל ל ע ו ו א כ ע ד ע ר ו ו ע ל ט נ י כ ט א ו י פ ר ע כ ט-
ע ר ה א ל ט ע ן!!!

אין דער 27. נר. דעם „Izrael. Közl.“ ברעכען דיע
נעאלאגען געגען אונזערע ישיבות לאס. מיט הילפע דער
פרעפעלהאפטעסטען בעשולדיגונגען, מיט איינער אויך דען
פערשווארענסטען קריסטליכען פיינדען דעם תלמודס טראט-
צענדען קראססען אימפערטינענץ פערדאממען, פערשפאט-
טען זיע דיעזע אונזערע אנשטאלטען, אין דענען דיע לעהר-
שטיהלע זא פיעלער ג ר א ס ע ן א ו נ ז ע ר ע ר נ א צ י א ן
זצ״וקל געשטאנדען, פאר וועלכען פערמעגע איהרער הא-
העןן שטעללונג, דיע זיע איינגענאממען, אונד איהרעס בע-
וואונדערטען פיעלזייטיגען וויססענס וועגען — אללע וועלט
ציטטערטע״; אין דענען אויך הייטע זא פיעלע גדולי ישראל
(כן ירבו בישראל!) דיע אונס, זא אפט וויר איהנען בעגעגנען,

צייוויליזאציאן אין ערסטער ליניע וואהרע ג א ט ט ע ס פ ו ר כ ט צו פרעדי-
גען! . . א איהר זינדיגעט, איהר הערדען נעאלאגען, ווענן איהר נאמען, וויע
דיע .Ms' אונד 'C-s אים מונדע פיהרט, ניע האבען אונזערע צייוויליזאציאנס-
אפאסטעל, וויע דיע „פארטשריטטלער״ דעם „Izr. Közl.“ איהרע א י י ג ע נ ע
רעליגיאן, איהרע א י י ג ע נ ע נאציאן פערדאממט אונד בעשימפפט.

גלייכוויע איינע ל ע ב ע נ ד י ג ע ע ר א י נ נ ע ר ו נ ג אויס
אונזערער גלארדייכען פערגאנגענהייט ערשיינען — לעהרען.

„דיע ישיבות -— זאגט דער „Izr. Közlöny“ —״ אן
דערען שפיטצע דיע מעטראפאלע מיט דען זיעבען קופּ-
פעלן אויף דעם שלאסבערגע (אין פרעסבורג) שטעהט, זינד
„פ ע ר ד ו מ מ ו נ ג ס א נ ש ט א ל ט ע ן״, „מ י ס ס י ג-
ג א נ ג ס-״ אונד „פ ע ר ט ה י ע ר ע נ ד ע״ אינשטיטוטע,
אין דערען שילערן „ז י ט ט ע נ ל א ז י ג ק י י ט״ מיט
„א ל ט י ש י ב ה ל י ש ע ר ר א ה ה י י ט״ זיך פעראיינען. . .״
„ראז צעררי ססענע, פערווארר ענע, דען „פ ע ר-
ש ט א נ ד פ ע ר ו ו י ר ר ע נ ד ע (ת ל מ ו ד) ל ע ר-
נ ע ן״ — זאגט פערנער דער „Izr. Közlöny“ — א י ז ט
נ י כ ט מ ע ה ר א ן ד ע ר צ י י ט. . .!!!!

אין דען לעטצטערשיענענען נוממערן דעם „Izr. Közl.“
זא וויע אויך אין איינינען קירצליך ערשיענענען פלוגשריפ-
טען פראר לאמירען דיע נעאלאגען אהנע אללע אומשווייפע,
דאס דיע „מ ע נ ש ע נ ז א ט צ ו נ ג ע ן״ (!!!) (. . . . . . .)
(גמרא (?) שלחןערוך (?) — — א י ב ע ר פ ל י ס ס י ג ע,
ב ע ש ו ו ע ר ל י כ ע „ל א ס ט ע ן״, פ ע ר י ע ה ר ט ע
„פ א ר א ו ר ט ה י י ל ע״ איינער פינסטערן צייט זינד, דיע
הייטע קיינען זינן אינד קיינע בעדייטונג מעהר האבען,
„דאז געטטליכע געזעטץ״ — לעזען וויר אין איינער יינגסט
הערויסגעגעבענען, נעאלאגען בראשירע — האט עוויגע
געלטונג, דאז מ ע נ ש ל י כ ע (???) קאנן נור צ י י ט-
ל י כ ע (!!!) בעאנשפרוכען. . . .״ *)

---

*) דיעיעניגען ד. לעזער דיעזער בראשירע, דיע דער אונגארישען
שפראכע מעכטיג זינד, עמפפעהלע איך היער אנגעלעגענטליכסט מיינע אים
„Magyar-Zsidó“ פאר קורצעם ערשיענענען אונגארישען ארטיקעל, דיע
עבענפאללס איין גענוגענד דייטליכעס ליכט אויף דאז אונזויבערע טרייבע
דער נעאלאגען ווערפען.

א דער טרויריגען ערשיינונג! דיע בעוועהרטע רעליגיאן איזראעלס, דיע אונזערען פעטערן אונד מיטטערן טראזט אונד שטיטצע געוועזען יאהרטויזענדע לאנג, — דיע רעליגיאן אללער רעליגיאנען, פיר דיע אונזערע פעטער יאהרטויזענדע הינדורך געקעמפפט אונד געליטטען, פיר דיע צאהללאזע אונזערער נאציאן פערבלוטעטען — זיע ווירד נון פאן אונזערען נעאלאגען אויף רוכלאזע וועיזע געשענדעט! אונזערע אלטהערגעבראכטען ואטצונגען אונד געברייכע — אונזערע העכסטען גיטער אללע — זיע ווערדען, אך! פאן אונזערען נעאלאגען לייכטוועג אלס מעהרכען פערלאכט!!

ניכט וואהר, מיינע ברידער, עס טהוט אייך וועה דיע איבערצייגונג געוואננען צו האבען: דאס איין אבשייליכער באדענזאטץ פאן גאטטעסלעסטערליכער ראההייט אונד געמיינער אונפערשעמטהייט זיך אונטער דעם פירניס אונזערער „אויפגעקלערטען" נעאלאגען פערבירגט? — דיע אויפקלערונג (?) אונזערער נעאלאגען „פארטשריטטסמייסטער" שיינט לעדיגליך אין איהרער רעליגיאנסאויסראטטונגסזוכט צו גיפפעלן. זיע קעננען זיך וואהל דעסוועגען פיעללייכט איינער „אויפקלערונג דעס קאפפעס" — אבער קיינעסוועגס איינער „אויפקלערונג דעס הערצענס" ריהמען. אים האנדעל אונד וואנדעל דעס רעדליכען עכטען אויפגעקלערטען, דער מינדעסטענס — איינעס אנדערן רעליגיעזעס לעבען דולדעט, העלט נאטירליכערוויזע דיע אויפקלערונג דעס קאפפעס מיט דער דעם הערצענס גלייכען שריטט. אונד ווייל וויר דיעזע נאטהווענדיגע וואהלפערוואנדטשאפט אים געבאהרען אונזערער נעאלאגען ליידער פערמיסען, ווייל וויר פאן דער

בעזען, געפעהרליכען אבזיכט, דיע אונזערע טיקקי-שען געגנער אים שולדע פיהרען, צור גענוגע איבערצייגט זינד — — מוס ביי אונס אללדארט, ווא עס פאן דער אבזאלוטען נאטהווענדיגקייט אונבעדינגט געבאטען איזט, אין דען געמיינדע-זינאגאגע- אונד שול-אנגעלעגענהייטען דיע טרעננונג דען שטרייט אויסגלייכען!

שאן דיע שולע אלליין, מיינע ברידער, מאכט אין ערסטער רייהע דיע טרעננונג נאטהווענדיג. דער רע-ליגיעזע אונטעררריכט אין דען מייסטען אונזערער זא-גענאננטען יידישען, (דאס זיך גאטט ערבארמע!) „פאלקס-שולען” איזט צו בעטריבענד. דיע ביבעל ווירד העכסט מאנ-געלהאפט, אום ניכט צו זאגען שטיעפמיטטערליך געלעהרט. קינדער אין דער דריטטען אונד פיערטען קלאססע וויססען וואהל פיעל פאן דען לענדערן כינא אונד אינדיען צו ערצעהלען; קעננען אויך שאן מאנך שענעס בלימכען ציערליך פיין אויפס פאפיער צייכנען; — אבער פאן איהרער רעליגיאן וויססען זיע נור דיע „צעהן געבאטע” אונד העכסטענס נאך אייניגע „פראגען” אויס דעם קאטעכיסמוס אין אבגעשמאקטען פראזען הערצולייערן! אך, איין גאנצעס הערואנוואכזענדעס געשלעכט ווירד פאסט שאן ניכט מעהר אין דער רעליגיאן איזראעלס ערצאגען!!

מיינט איהר, מיינע ברידער, איך מאלע צו שווארץ? געהעט היין אין דיע לעהרשטובען אונזערער שולען, אונד איהר ווערדעט הערען, וויע קנאבען אין דער דריטטען אונד פיערטען קלאססע ניכט איינען פסוק אים חומש קארעקט לעזען אונד איבערזעטצען קעננען; יא געהעט היין, אונד איהר ווערדעט אייך פערזענליך איבערצייגען, דאס 12—10 יעהריגע קנאבען אונד מעדכען אויס דער וועלט- אדער פאטערלענדישען געשיכטע, אויס דער געאגראפיע אונד נאטורגעשיכטע מאנך שענעס צו זאגען וויססען; — אבער

פראגעט זיע נור אוים דער געשיכטע איהרער אייגענען נאציאן, אונד זיע ווערדען אייך גאנץ אונפערגניגט נור אייניגעם פאן דער שעפפונג אונד דען פאטריארכען צו ערצעהלען וויססען; פראגעט זיע, אב זיע עטוואס פאן דען שבת- אונד פעסטטאגגעזעטצען, אב זיע עטוואס פאן דען צערעמאניאל-רעליגיעזען געבאטען געלערנט האבען — אונד זיע ווערדען שווייגען, יא זיע ווערדען אייך אב דיעזער זעלטזאמען פראגען נור פערבליפפט אנשטאררען ... וואס ווירד אוים יענער יוגענד, מיינע ברידער, דיע איינען זאלך שטיעפמיטטערליכען רעליגיעזען אונטערריכט געניעסט?

פאן צארטעסטעם אלטער אן זויגט זיע דיע גלייכגיל-טיגקייט געגען איהרע רעליגיאן איין, מיט דער זיע לעבען אונד שטערבען מוס. קאנן עס, מיינע ברידער, נאך לענגער געדולדעט ווערדען, דאס וויעדער איין גאנצעס געשלעכט פערגיפטעט ווערדע; זאללען וויר עס ענדליך נאך לענגער דולדען, דאס מיט אונס דאז פערדאממענסווערטע שפיעל דיעם שולצוואנגעס פארטגעזעטצט ווערדע???

ניין, ניין, מיינע ברידער! עס מוס אנדערס ווערדען! וויר מיססען אונס אויף דעם נעכסטענס צו-זאממען צו טרעטענדען יידיש-אונגארישען קאנגרעססע פאן אונזערען גאטטלאזען גלויבענסגענאססען, פאן דען נעאלאגען לאסזאגען; וויר מיססען אונס פאן איהנען אין שולע-זינאגאגע אונד געמיינדע טרעננען.

אין שולע, געמיינדע אונד זינאגאגע געטרעננט, ווערדען וויר דעסוועגען ניע אויפהערען אינטעגרירענדע גליע-דער דער געזאממטען גלאררייכען יידי-שען נאציאן צו זיין; ווערדען אונד קענ-נען ניכט אויפהערען, אן דעם נאציאנאלען צוזאממענהאנגע מיט אונזערעם פאלקע פעסטצוהאלטען; — דענן נור אוים דעם

לעבענדיגען בעוואוסטזיין, טריוע גליע-
דער דער יידישען נאציאן צו זיין, שעפ-
פען וויר דיע קראפט, אום יענע אויפגאבע
צוערפיללען אונד יענע שטעללונג צו
בעהויפטען, דיע אונס פאן דען ערהאבע-
נען לעהרען אונזערער היילינען רעליגיאן
פארגעצייכנעט זינד. דיע אבען אנגע-
דייטעטע טרעננונג ווערדען וויר ער-
האלטען אונד פפלעגען קעננען, אהנע
דאז בערעכטיגטע איינינונגסשטרעבען
אונזערער רעליגיאנסגענאסענשאפט צו
שטערען אונד אהנע אונזערען פפליכטען
גענען אונזער טהייערעס פאטערלאנד
אונטריי צו ווערדען.

דארום, געליעבטע ברידער, איהר פראממען, גלייבי-
גען, גאטטיננינגען „קינדער איזעאעלס" — עת לעשות לה'!
פאססעט מוטה, גאטטפערטרויען! הנה לא ינום ולא יישן
שמר ישראל'! זייד אויף דער הוט פאר דען ליגנערישען,
זעלבזטזיכטיגען „מאהנרופען" דער נעאלאגען. הערעט ניכט
אויף זיע, וועגן זיע איך גלויבען מאכען וואללען, דאס
פיר אונזערע רעליגיאן קיינע געפאהרען פארהאנדען זינד;
אונד דעסוועגען גלויבעט ניכט, וועגן זיע איך ווידער
פארשפיעגעלן, דאס צייטגעמעסער פארטשריטט
אויך ענדערונגען אין רעליגיאנסזאכען בעדינ-
גען. האבען וויר דענן ביזהער קיינע פארט-
שריטטע געמאכט? האט דאך זעלבסט צור צייט דער
גרעסטען אונטערדריקונג דער יידישע ציוויליזאציאנסגייסט
זיך דורך אללע העממענדע שראנקען באהן געבראכען,
האט אונזערע היסטאריש בעריהמטע נאציאנאל-אינטעללעק-
טועללע שטעללונג זיך צו איינער בעדייטענדען העהע עמ-
פארגעשוואונגען אונד געלאנגטע געוואלטזאם צו גרא-

סעם אנזעהען! אונד הייטע, מיינע ברידער, הייטע אים פאללגעננום דער פרייהייט זאללטען וויר אונזערע. רעליגיעזען אינשטיטוציאנען „צו ליעבע דער צייט" נאך דעם פאן דער רעליגיאנספיינדליכען קאפריצע אונזערער נעאלאגען ענגגעשניטטענען ריכטמאסע איינריכטיגן??!! א היטעט אייך פאר דעם טריגערישען צורעדען דיעזער גאטטלאזען! זיע האבען בעזעס אים זיננע: זיע וואללען רעפארמירען....!! ערמאננעט אייך „קינדער איזראעלס"! יעטצט, אין דען געוויכטיגסטען שטונ-דען, אם פאראבענדע דעם קאנגרעססעס, פערגעססעט ניכט, דאס עס זיך אום אייער קאסטבארסטעס קליינאד — אום דיע אונגעשמעלערטע אויפרעכטערהאלטונג דער תורה הקדושה האנדעלט. שאררעט אייך צוזאממען! קעמפפעט אונערשיט-טערליך; קעמפפעט טאפפער אונד אונערשראקען פיר דיע היילינע זאכע. ערפאססעט דיע וויכטיגקייט, דיע האהע בעדייטונג דעם קאנגרעססעס. איהר מיססעט אונטער אייך דאז וועזען, דיע אויפגאבע אונד דיע ציעלע דעסזעלבען אויספיהרליך ערערטערן; מיססעט אייך קלאר ווערדען איבער דאז, וואס וויר פאן איינער זאלכען פערזאממלונג ערווארטען, ווינשען אונד האפפען. יעדער, אויך דער גע-רינגסטע אונטער אייך מוס מיט אונערשיטטערליכעם גאט-טעספערטרויען אונד מיט ריקהאלטלאזער אפפענהייט נאך זיינער בעסטען איינזיכט פריידיג אונד אונפערדראססען בייטראגען צור ערריכונג דעם אונס אללען געמיינזאמען ציעלעס דער ערהאלטונג אונזערעס אלטערערבטען גלויבענס, אונד

ה' עז לעמו יתן!